

4 Ochrana osobných údajov

Ochrana fyzických osôb v súvislosti so spracúvaním osobných údajov patrí medzi základné práva. Termín „GDPR“ resp. Zákon o ochrane osobných údajov, je čoraz známejším pojmom, avšak od doby jeho schválenia vzniklo množstvo mýtov a poloprávd, kvôli ktorým mnohí ľudia netušia čo to vlastne je a v akých prípadoch sa používa.

4.1 GDPR

V skratke, GDPR je všeobecné nariadenie Európskej Únie, ktoré sa venuje ochrane osobných údajov a bolo prijaté v roku 2016. Toto nariadenie platí pre všetky členské štáty a upravuje:

- a) ochranu práv fyzických osôb pred neoprávneným spracúvaním ich osobných údajov,
- b) práva, povinnosti a zodpovednosť pri spracúvaní osobných údajov fyzických osôb,
- c) postavenie, pôsobnosť a organizáciu Úradu na ochranu osobných údajov Slovenskej republiky (ďalej len „úrad“).

4.1.1 Dôležitosť GDPR

Pred samotným zavedením zákona GDPR boli občania jednotlivých štátov chránení zákonmi, morálnymi kódexami a vyhláseniami spoločností zhromažďujúcich naše údaje. Po zavedení tohto nariadenia sa nie len zjednotila, ale aj sprísnila legislatíva pre celú EÚ, a zároveň sa doplnili všetky chýbajúce zákony o ochrane osobných údajov na internete.

Práve vďaka GDPR musia spoločnosti oveľa bezpečnejšie narábať s našimi dátami. Pod bezpečnými zaobchádzaním môžeme rozumieť, že daný prevádzkovateľ nesmie bezdôvodne predávať osobné údaje tretím osobám (firmám), prípadne ich zverejňovať bez nášho súhlasu. Možno to znie absurdne, no nie tak dávno sa dali na internete legálne kúpiť databázy emailových adries a telefónnych čísel (čo využívali rôzni „predajcovia bambusových ponožiek“).

Dnes je už oficiálne takýto postup protizákonný. Pokiaľ niekomu nedáte súhlas s tým, aby zverejnil váš email alebo telefón, tak ho zverejniť nesmie. Takisto nemôže, bez vášho súhlasu poskytnúť vaše údaje tretím stranám (tzv. ďalším firmám). Navyše, ak udelíte svoj súhlas firme, môžete ho kedykoľvek odvolať a firma musí vaše údaje zmazať.

4.2 Osobný údaj

Pod osobným údajom rozumieme údaj týkajúci sa identifikovanej fyzickej osoby alebo identifikovateľnej fyzickej osoby, ktorú možno identifikovať priamo alebo nepriamo najmä na základe všeobecne použiteľného identifikátora, iného identifikátora. Inými slovami ide o všetky dostupné informácie, v rámci ktorých môžeme akýmkoľvek spôsobom identifikovať konkrétnu osobu.

Medzi najznámejšie osobné údaje patria napríklad demografické a geografické údaje, ktorými sú vek, pohlavie, národnosť, miesto bydliska a pod. Do osobných údajov však spadá aj IP adresa zariadenia a jeho poloha, nakoľko v dnešnej dobe je možné konkrétny mobil (počítač), s vlastnou IP adresou a polohou, spojiť s osobou.

4.2.1 Zásady spracúvania osobných údajov

Pri spracúvaní osobných údajov sa v prvom rade musia dodržať stanovené zásady.

1. **Zásada zákonnosti** – osobné údaje je možné spracúvať len zákonným spôsobom tak, aby nedošlo k porušeniu základných práv dotknutej osoby.
2. **Zásada obmedzenia účelu**- osobné údaje je možné získať len na **konkrétne určený, vyslovene uvedený a oprávnený účel**. Zároveň sa údaje nesmú ďalej spracúvať spôsobom iným ako je určený.
3. **Zásada minimalizácie osobných údajov**- osobné údaje musia byť primerané, relevantné a obmedzené na nevyhnutný rozsah daný účelom, na ktorý sa spracúvajú.
4. **Zásada integrity a dôvernosti**- osobné údaje musia byť spracované, prostredníctvom primeraných technických a organizačných opatrení, ktoré zaručujú primárnu bezpečnosť vrátane ochrany pred neoprávneným spracúvaním, náhodnou stratou, výmazom alebo poškodením osobných údajov.
5. **Zásada zodpovednosti** – Prevádzkovateľ je zodpovedný za dodržiavanie základných základných zásad spracúvania.

4.2.2 Osobitné kategórie osobných údajov

Zákon zakazuje spracúvanie osobitných kategórii osobných údajov, ktoré odhaľujú rasový pôvod alebo etnický pôvod, politické názory, náboženskú vieru filozofické presvedčenie,

členstvo v odborových organizáciách, genetické údaje, biometrické údaje, údaje týkajúce sa zdravia alebo údaje týkajúce sa sexuálneho života alebo sexuálnej orientácie fyzickej osoby.

Tento zákaz spracúvania osobitných kategórií osobných údajov neplatí, ak:

- dotknutá osoba (fyzická osoba) vyjadrila výslovný súhlas so spracúvaním týchto osobných údajov
- spracúvanie je nevyhnutné na ochranu života, zdravia alebo majetku dotknutej osoby
- spracúvanie vykonáva v rámci oprávnenej činnosti občianske združenie, nadácia alebo nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby, politická strana alebo politické hnutie, odborová organizácia, štátom uznaná cirkev alebo náboženská spoločnosť
- spracúvanie je nevyhnutné na účel sociálneho poistenia, sociálneho zabezpečenia policajtov a vojakov, poskytovania štátnych sociálnych dávok, podpory sociálneho začlenenia fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím do spoločnosti
- spracúvanie je nevyhnutné na účel archivácie, na vedecký účel, na účel historického výskumu alebo na štatistický účel

Prípadová štúdia

Ján Novotný je hlavným zakladateľom občianskeho združenia, ktoré v posledných rokoch veľmi prosperuje. Vďaka svojmu rastu zvažuje nábor nových zamestnancov. Po niekoľkých úspešných pohovoroch sa rozhodne prijať 3 uchádzačky. V osobnom dotazníku však žiada vyplniť kolónku týkajúcu sa zdravia daných osôb. Porušil daný zamestnávateľ zákon GDPR alebo konal v súlade so zákonom? Svoju odpoveď zdôvodni.

a) *Áno, pán Novotný konal v súlade so zákonom.*

.....

b) *Nie, pán Novotný nekonal v súlade so zákonom.*

.....

.....

4.3 Práva dotknutej osoby

Zákon GDPR vymedzuje základné práva dotknutej osoby a povinnosti prevádzkovateľa.

K právam dotknutých osôb patria:

- **Právo na opravu osobných údajov-** dotknutá osoba má právo na to, aby prevádzkovateľ bez zbytočného odkladu opravil nesprávne osobné údaje.
- **Právo na výmaz osobných údajov-** dotknutá osoba má právo na to, aby prevádzkovateľ bez zbytočného odkladu vymazal osobné údaje.
- **Právo na obmedzenie spracúvania osobných údajov-** dotknutá osoba má právo na to, aby prevádzkovateľ obmedzil spracúvanie osobných údajov.
- **Právo na prenosnosť osobných údajov-** dotknutá osoba má právo získať osobné údaje v štruktúrovanom, bežne používanom a strojovo čitateľnom formáte, ktoré sa jej týkajú a ktoré poskytla prevádzkovateľovi, a zároveň má právo preniesť tieto osobné údaje ďalšiemu prevádzkovateľovi.
- **Právo na náhradu škody a zodpovednosť**
- **Právo namietať spracúvanie osobných údajov**

4.4 Povinnosti prevádzkovateľa

- Prevádzkovateľ je povinný prijať vhodné technické a organizačné opatrenia na zabezpečenie a preukázanie toho, že spracúvanie osobných údajov sa vykonáva v súlade s týmto zákonom.
- Prevádzkovateľ je povinný zaviesť primerané postupy ochrany osobných údajov zo strany prevádzkovateľa, ak je to vzhľadom na spracovateľské činnosti primerané.
- Prevádzkovateľ je povinný zaviesť štandardnú ochranu osobných údajov, ktorá spočíva v prijatí primeraných technických a organizačných opatrení na zabezpečenie spracúvania osobných údajov len na konkrétny účel, minimalizácie množstva získaných osobných údajov a rozsahu ich spracúvania, doby uchovávania a dostupnosti osobných údajov.
- Prevádzkovateľ je povinný pravidelne preverovať trvanie účelu spracúvania osobných údajov a po jeho splnení bez zbytočného odkladu zabezpečiť výmaz osobných údajov.
- Prevádzkovateľ je povinný zohľadniť najnovšie poznatky ochrany osobných údajov.
- Na preukázanie splnenia povinností, môže prevádzkovateľ použiť certifikát.

4.4.1 Dôležitá povinnosť prevádzkovateľa webovej stránky

Ak daná osoba podniká na internete a má webovú stránku, tak sa naňho vzťahuje GDPR nariadenie. Povinnosťou je preto upozorniť návštevníkov stránky, že zbiera a spracováva ich

osobné údaje (IP adresa, poloha a pod.).Je preto povinnosťou každej stránky mať platné vyhlásenie resp. poučenie o ochrane a spracúvaní osobných údajov a poučenie o cookies. Toto všetko je obsiahnuté v dokumente vyhlásenie o ochrane a spracúvaní osobných údajov, ktorý musí mať umiestnený na stránke.

Tento dokument musí popisovať spôsob, akým zaobchádzate s osobnými údajmi resp. ako ich chránite, musí obsahovať rozsah a podmienky spracovania, práva dotknutej osoby (napr. právo na vymazanie/obmedzenie) a ďalšie náležitosti. Samozrejme, musí byť aktualizovaný podľa platnej legislatívy a musí reflektovať všetky zmeny v tejto oblasti.

4.4.2 Výška pokuty v prípade nesplnenia

V prípade, že prevádzkovateľ nedodrží túto povinnosť, môže mu hroziť vysoké pokuty. Samozrejme, všetko závisí od závažnosti porušenia ochrany osobných údajov. Rozdiel je vnímaný v prvom rade, či sa jednalo o neaktualizovanú dokumentáciu, alebo či sa zámerne predávali databázy ďalším firmám. Udelené sankcie sa môžu pohybovať od stoviek až po milióny eur. Pri veľkých firmách je strop sankcií stanovený ako 4% z celkového obratu spoločnosti.

Zaujímavosť: Príkladom je pokuta pre leteckú spoločnosť British Airways vo výške 204,4 milióna eur (1,5 % z celkového obratu v roku 2017), ktorá je doteraz historicky najvyššia pokuta za porušenie GDPR.

4.5 Základné nariadenia prijaté zavedením zákona

1. **Jednoduchší prístup k vlastným osobným údajom**- viac informácií o tom, ako sú osobné údaje spracovávané, a tieto informácie budú dostupné v jasnej a zrozumiteľnej podobe.
2. **Právo byť informovaný o zneužití mojich osobných údajov**- spoločnosť a organizácia, resp. prevádzkovateľ musia čo najskôr informovať vnútroštátny orgán dozoru o závažnom narušení ochrany osobných údajov aby mohli užívatelia prijať vhodné opatrenia.
3. **Jasnejšie vymedzené „právo byť zabudnutý“** - ak si fyzická osoba nepraje, aby boli je osobné údaje ďalej spracovávané, a ak neexistuje žiadny právny základ pre ich uchovávanie, budú tieto osobné údaje vymazané.

4. **Jedno kontaktné miesto („one.stop.shop!“):** podniky komunikujú s jedným kontrolným orgánom.

4.6 Inštitúcie

- Úrad na ochranu osobných údajov SR
- Slovenská obchodná inšpekcia
- Spoločnosť ochrany spotrebiteľov

Otázky a úlohy:

1. Existovali pred zavedením zákona GDPR, zákony na ochranu osobných údajov?
2. V ktorom roku schválili zákon GDPR a pre koho je platný ?
3. Uveďte základné osobné údaje, ktoré sa bežne spracovávajú.
4. Uveďte aspoň 3 práva dotknutej osoby vyplývajúce zo zákona.
5. Vymenujte, pre ktoré organizácie sa nevzťahuje povinnosť, ktorá zakazuje spracúvanie osobitných kategórií osobných údajov.
6. V akej výške sa pohybuje strop sankcií pre veľké firmy, v prípade porušenia zákona GDPR?
7. V prípade neaktualizovania dokumentácie dostane firma sankciu v rovnakej výške ako firma, ktorá predala databázu inej firme ? Odpovedzte áno/nie a svoju odpoveď zdôvodnite.
8. Uveďte či má dotknutá osoba právo na úpravu osobných údajov.
9. Vyjadrite svoj názor, ako by ste reagovali a prípadne postupovali v prípade, žeby vaše osobné údaje boli zneužitú.

Zdroje:

- [1] *GDPR-Všetko, čo potrebujete vedieť.* [online]. [2020]. [citované 31. 8. 2021]. dostupné na: <https://pravoeshopov.sk/gdpr-vsetko-co-potrebujete-vediet/>
- [2] *Nariadenia európskeho parlamentu a rady EÚ.* [online]. [2016]. [citované 31. 8. 2021]. dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679>
- [3] *Zákon č. 18/2018 Z. z. Zákon o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov* [online]. [citované 31. 8. 2021]. dostupné na: <https://www.epi.sk/zz/2018-18>